

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת ינון אזולאי

פ/25/6439

הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים) (תיקון – פיצוי לעצור ששוחרר ממעצר),

התשפ"ו–2026

1. תיקון סעיף 38 בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו–1996¹, בסעיף 38(א), המילים "בלא שהוגש נגדו כתב אישום" – יימחקו.

ד ב ר י ה ס ב ר

מזה שנים קיימת בישראל מגמה מטרידה של ריבוי מעצרים וגידול עקבי במספר מעצרי שווא ומעצרי יתר. בשנת 1996 נחקק חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו–1996 (להלן – חוק המעצרים), שנועד לתת מענה לביקורת חריפה שנמתחה על שימוש נרחב מדי בסמכויות המעצר, מחסור בבקרה מספקת של בתי המשפט על הליכי מעצר ותנאי המחיה הקשים במתקני המעצר בישראל. עקרון יסוד בהליך הפלילי קובע כי מעצר צריך להיות אמצעי חריג, והשימוש בו ייעשה כמוצא אחרון. המטרה היא לצמצם את מספר העצורים, להפחית את הצפיפות בתאים ולשפר את תנאי המחיה בהם. למרות זאת, הנתונים מראים בדיוק את ההפך: במקום ירידה, מספר המעצרים בישראל רק עלה מאז חקיקת החוק.

אחד המנגנונים החשובים הקיימים בחוק על מנת להתמודד עם תופעת ריבוי מעצרי שווא ומעצרי היתר במדינת ישראל, הוא מנגנון הפיצוי שיכול להינתן לאדם ששוחרר ממעצר, אך מנגנון זה נתקל כיום בחסמים המגבילים מאוד את השימוש בו במקרים המתאימים.

סעיף 38 לחוק המעצרים קובע כיום את ההסדר למתן פיצוי בגין מעצר שווא במסגרת ההליך הפלילי, במקרים בהם מצא בית המשפט שלא היה יסוד למעצר או שראה נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי. מטרת ההסדר היא לאפשר לבית המשפט הדין בהליך המעצר ליתן פיצוי מהיר (ובסכום המוגבל בתקנות) בגין מעצר השווא.

על פי האמור בסעיף, הפעלת הסעיף מותנית בכך שלא הוגש כתב אישום כנגד העצור. כפועל יוצא, כמעט ולא ניתן להגיש בקשות לפי סעיף 38 באופן החותר תחת תכליותיו. יודגש כי עשויים להיות מצבים של מעצר לא מוצדק גם אם הוגש נגד האדם כתב אישום. מעבר לכך, הדרישה לוודא שלא הוגש כתב אישום לעיתים אורכת זמן רב ומהווה חסם מיותר שמהווה אפקט מצנן עבור כאלו ששהו במעצר שווא. על כן מוצע לקבוע בחוק שבית המשפט יהיה רשאי לפסוק פיצוי במנותק משאלת הגשת כתב אישום (וזאת כמובן בהתקיים יתר הקריטריונים והעילות הקבועים בסעיף).

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת איתן גינזבורג (פ/25/6372).

הצעת החוק זהה לפ/25/6372 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 338.

ט"ז בטבת התשפ"ו (05.01.2026)